

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองเก่าอุไทยตามแนววิถีพุทธขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลอุทัยเก่า อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี*
PROMOTION OF TOURISM IN THE OLD TOWN OF WUTAI ACCORDING
TO THE BUDDHIST WAY OF THE ORGANIZATION ADMINISTRATION
OF UTHAI KAO SUBDISTRICT IN NONG CHANG DISTRICT,
UTHAI THANI PROVINCE

เมธาวรินทร์ วิลพรรณ, ธวัชชัย สมอเนื้อ, สุริยา รักษาเมือง
Methawarin Winlapan, Tawatchai Samornuea, Suriya Raksamueng
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: prakong.mat@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษากระบวนการส่งเสริมการท่องเที่ยว 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปายะธรรมกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว และ 3. นำเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองเก่าอุไทยตามแนววิถีพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยเก่า อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลอุทัยเก่า จำนวน 345 คน และวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปคน

ผลการวิจัยพบว่า 1. กระบวนการส่งเสริมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านสิ่งดึงดูดใจ อยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านกิจกรรม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยสภาพทั่วไปการจัดการท่องเที่ยวประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจ กิจกรรมการเข้าถึงสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และที่พักในพื้นที่การท่องเที่ยว 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปายะธรรมกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R = .628^{**}$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านศักยภาพของคน มีความสัมพันธ์เชิงบวกสูงสุด รองลงมา ด้านศักยภาพของพื้นที่ ด้านมีส่วนร่วมและด้านการจัดการ ตามลำดับ 3. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว สถานที่เหมาะสมปลอดภัย รื่นรมย์เหมาะแก่การท่องเที่ยวและเรียนรู้ จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวมีการ

พัฒนาสนับสนุนบุคลากรในพื้นที่ ตระหนักถึงภาระหน้าที่อันสำคัญ และอนุรักษ์ส่งเสริมและพัฒนา วิถีชีวิตชุมชนผ่านวัฒนธรรมอาหาร เน้นเกษตรปลอดภัย มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพกาย ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมสัมมาชีพชุมชน สร้างการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: การส่งเสริมการท่องเที่ยว; กระบวนการท่องเที่ยว; วิถีพุทธ

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To examine the level of tourism promotion, 2. To explore the relationship between the principles of Sappayadhamma and tourism promotion, and 3. To propose guidelines for promoting Buddhist-oriented tourism in the Old Uthai City area, under the administration of Uthai Kao Sub-District Administrative Organization, Nong Chang District, Uthai Thani Province, conducted by the mixed research methods. The quantitative research used questionnaires to collect data from 345 samples. The qualitative research collect data by in-depth interviewing 10 key informants, including monks and local stakeholders.

The findings revealed that: 1. The level of tourism promotion, by overall, was at high level. Among each aspects, tourist attractions ranked highest, followed by activities and facilities. General tourism management covered attractions, activities, accessibility, amenities, and accommodation. 2. The relationship between Sappayadhamma and tourism promotion showed a moderate positive correlation, by overall ($R=.628^{**}$). When examined by dimension, the highest correlation was with human potential, followed by spatial potential, participation, and management, respectively. 3. The proposed guidelines for tourism promotion included ensuring suitable, safe, and pleasant learning-oriented sites; organizing tourism promotion activities; developing and supporting local personnel with a strong sense of responsibility; preserving and promoting local lifestyles and cultural food traditions; emphasizing organic agriculture; encouraging health-promoting activities; protecting the environment; promoting sustainable livelihoods; and fostering community participation.

Keywords: Tourism Promotion; Tourism Process; Buddhist Approach

บทนำ

การส่งเสริมการท่องเที่ยวในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่น ระดับชาติหรือระดับนานาชาติ ล้วนมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นกระบวนการผลิตและการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ โดยเฉพาะทรัพยากรท้องถิ่น ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในรูปแบบของสินค้า บริการ และผลิตภัณฑ์ ซึ่งช่วยยกระดับภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ และส่งเสริมการสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน (สุมาลี อุบลมณี, 2563)

วัฒนธรรมไทยมีรากฐานที่มั่นคงจากพุทธศาสนา ซึ่งได้ถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ พิธีกรรม หลักศีลธรรม กฎหมาย วรรณกรรม ภาษา ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งทั้งหมดล้วนมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทยอย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม (2559) ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมยังทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงสมาชิกในสังคม ให้เกิดความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียว มีความสามัคคี และยึดมั่นในค่านิยมร่วมกัน อีกทั้งยังเป็นกระบวนการสำคัญในการปลูกฝังทัศนคติและความเชื่อที่สอดคล้องกันภายในสังคม อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมมิได้หยุดนิ่ง หากแต่มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาไปตามยุคสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนจึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงชุมชนที่มุ่งเน้นการบูรณาการองค์ประกอบทางวัฒนธรรม ศาสนาและวิถีชีวิตเข้ากับกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี (2561) กล่าวว่า สำหรับจังหวัดอุทัยธานี การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจ โดยในปี พ.ศ. 2562 จังหวัดสามารถสร้างรายได้จากภาคการท่องเที่ยวได้รวมทั้งสิ้น 1,444.37 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2561 คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 3.36 ส่งผลให้จังหวัดอุทัยธานีอยู่ในลำดับที่ 16 ของภูมิภาคภาคเหนือในด้านรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งจำนวนผู้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังจังหวัดอุทัยธานี พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2562 มีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนรวมทั้งสิ้น 799,814 คน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2561 ด้วยอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 1.99 รายได้จากการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากนักท่องเที่ยวชาวไทย คิดเป็นมูลค่า 1,425.70 ล้านบาท ซึ่งสะท้อนถึงความนิยมในการท่องเที่ยวภายในประเทศและศักยภาพของจังหวัดในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ชุมชนเมืองเก่าในจังหวัดอุทัยธานี เป็นกรณีศึกษาสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีความหลากหลายของทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของผู้คน แต่ยังคงรักษา

ความยั่งยืนและอัตลักษณ์ของชุมชนไว้ได้อย่างมั่นคง ชุมชนแห่งนี้มีความเก่าแก่และมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ อีกทั้งยังมีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจและมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวได้เพิ่มมากขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองเก่าอุไทยขององค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยเก่า อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสปปายะธรรมกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองเก่าอุไทยขององค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยเก่า อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองเก่าอุไทยตามแนววิถีพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยเก่า อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชากรผู้อาศัยอยู่ในตำบลอุทัยเก่า อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 2,464 คน (สำนักงานตำบลอุทัยเก่า, 2566)

2.2 ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรของ Yamane (1973) ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 345 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการเจาะจงคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลที่ได้รับมีความน่าเชื่อถือ ปลอดจากอคติ (Values Free) และสามารถสะท้อนถึงสถานการณ์จริงได้อย่างครบถ้วน ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงจากตัวแทนของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา จำนวน 2 รูป กลุ่มที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านผู้นำในพื้นที่ จำนวน 3 รูปหรือคน กลุ่มที่ 4 ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในฐานะประชาชนในพื้นที่ จำนวน 3 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 10 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน

3.1.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.1.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองเก่าอุทตามแนววิถีพุทธ หลักสัปปายะธรรม หมายถึง สิ่งที่สวยงาม สิ่งที่เหมาะสม สิ่งที่เกี่ยวข้องสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่องค์กรที่ตนเองปกครอง 7 ด้าน และกระบวนการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านศักยภาพของคน 2. ด้านศักยภาพของพื้นที่ 3. ด้านการจัดการ 4) ด้านมีส่วนร่วม จำนวน 20 ข้อคำถาม

3.1.3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) เกี่ยวกับด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองเก่าอุทตามแนววิถีพุทธตามหลักธรรม

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้สัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ซึ่งสร้างจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดถึงหลักพุทธธรรมที่นำมาบูรณาการ และนำร่างข้อคำถามไปพบอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ และนำมาปรับปรุงแก้ไข เมื่อพร้อมแล้วจึงนำไปดำเนินการสัมภาษณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 345 ชุด ดังนี้

4.1.1 ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในตำบลอุทัยเก่า อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

4.1.2 นำแบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 345 ชุด ตรวจสอบและได้รับแบบสอบถามกลับมาครบ 100%

4.1.3 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมวิจัยทางสังคมศาสตร์

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้ 1. ถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2. จำแนกและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3. วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 4. สังเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบความเรียง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และสถิติอนุมาน หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้วนำมาสังเคราะห์ตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

1. ระดับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองเก่าอุไทยขององค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยเก่า อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.75$, $S.D.=0.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.98$, $S.D.=0.26$) รองลงมาด้านกิจกรรม (Activities) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.72$, $S.D.=0.29$) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.63$, $S.D.=0.36$) การจัดการท่องเที่ยว ประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจ กิจกรรม การเข้าถึงสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และที่พักในพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองเก่าอุไทยตามแนววิถีพุทธ ขององค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยเก่า อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวถึงประเด็นที่น่าสนใจที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวที่มีจุดเด่นทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอันประกอบด้วยประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองเก่า มนต์เสน่ห์ของอารยธรรมความเป็นมาและความเก่าแก่ของเมืองเก่า มีวัฒนธรรมประเพณีสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้ คือ การที่วัดและชุมชนมีความเข้มแข็ง คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับวัดดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตดั้งเดิม

1.2 กิจกรรมในการท่องเที่ยวของเมืองเก่าอุไทย การให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองเก่า มนต์เสน่ห์ของอารยธรรมความเป็นมาและความเก่าแก่ของเมืองเก่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้เกิดจิตสำนึกใน การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.3 การเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว มีป้ายบอกทางอำนวยความสะดวก และสถานที่มีเวลาในการให้ความรู้ ท่องเที่ยวอย่างชัดเจน และมีบริการรถในพื้นที่เมื่อมีการแจ้งประสานงาน จะได้รับการประสานงานและดูแลในการเดินทาง

1.4 สิ่งอำนวยความสะดวกสถานที่ท่องเที่ยวมีการบริการสิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย การสร้างความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการธุรกิจที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตนขณะท่องเที่ยว หน่วยงานที่รับผิดชอบมีการกำหนด แผนที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้ชัดเจน

1.5 ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวได้มีที่พัก รวมถึงร้านอาหารให้บริการ และมีที่พักในบริเวณใกล้เคียงและอยู่ในชุมชน สะดวกสบายไม่ไกลจากสถานที่ท่องเที่ยวเมืองอุไทย

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปายะธรรมกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองเก่าอุไทยขององค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยเก่า อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า หลักสัปปายะธรรม โดยภาพรวม กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองเก่าอุไทยขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลอุทัยเก่า อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R=.628^{**}$) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านศักยภาพของคนมีความสัมพันธ์เชิงบวกสูงสุดในระดับปานกลาง ($R=.624^{**}$) รองลงมา ด้านศักยภาพของพื้นที่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R=.424^{**}$) ด้านมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R=.557^{**}$) และด้านการจัดการ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกระดับปานกลาง ($R=.316^{**}$)

3. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองเก่าอุทัยตามแนววิถีพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยเก่า อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.70$, $S.D.=0.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.83$, $S.D.=0.36$) รองลงมา ด้านศักยภาพของคน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.77$, $S.D.=0.26$) ด้านการจัดการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.77$, $S.D.=0.26$) และด้านศักยภาพของพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.44$, $S.D.=0.31$) การวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1. ด้านสถานที่เหมาะสม ที่ประกอบไปด้วย พื้นที่สะอาด แสงสว่างเหมาะสม ปราศจากมลภาวะทางเสียง มีความปลอดภัย และรื่นรมย์เหมาะแก่การท่องเที่ยวและเรียนรู้ 2. ด้านสถานที่มีความสะดวกและปลอดภัย ที่ประกอบไปด้วย มีการประสานงบประมาณ มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ วางแผนในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และรองรับกิจกรรมของชุมชนได้เป็นอย่างดี 3. ด้านการใช้ภาษาสุภาพเหมาะสม ที่ประกอบไปด้วย ชุมชนประสานแหล่งท่องเที่ยว ดูแลสนับสนุนให้มีความรู้ และใช้ภาษาที่สุภาพ เปิดโอกาสให้ชุมชนร่วมกันวางแผน และจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ดำเนินภายใต้แผนการพัฒนาเรื่องความเหมาะสมเป็นอย่างดี 4. ด้านบุคคลมีความรู้ ที่ประกอบไปด้วย มีการพัฒนาสนับสนุนบุคลากรในพื้นที่ ต้อนรับอย่างอบอุ่น สนับสนุนฟื้นฟู ดูแล ตระหนักถึงภาระหน้าที่อันสำคัญ และอนุรักษ์ส่งเสริมและพัฒนา 5. ด้านอาหารที่เหมาะสม ที่ประกอบไปด้วย วิถีชีวิตชุมชนส่งผ่านวัฒนธรรมอาหาร ใช้แหล่งอาหารในท้องถิ่น เน้นเกษตรปลอดภัย ร่วมใจกันทุกฝ่าย และรองรับกิจกรรมท่องเที่ยว 6. ด้านมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ ที่ประกอบไปด้วย อากาศบริสุทธิ์ ส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิต มีการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงกับธรรมชาติ สงบร่มเย็นสวยงาม 7. ด้านมีอริยปถที่เหมาะสมกับบุคคล ที่ประกอบไปด้วย มีการรองรับกิจกรรม ส่งเสริมสัมมาชีพชุมชน เน้นความหลากหลาย สร้างการมีส่วนร่วม และชื่นชมประเพณีของชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการส่งเสริมการท่องเที่ยว พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านสิ่งดึงดูดใจ อยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านกิจกรรม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยสภาพทั่วไปการจัดการท่องเที่ยวประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจ กิจกรรม การเข้าถึงสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และที่พักในพื้นที่การท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของฤทธิจักร จันทิมา (2565) ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาอุปสรรคและภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคเหนือ พบว่า การรองรับนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ ความเสื่อมโทรมของสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ อาหารและสินค้าที่จำหน่ายไม่ได้มาตรฐาน มีมลพิษทางอากาศ ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ กับเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน

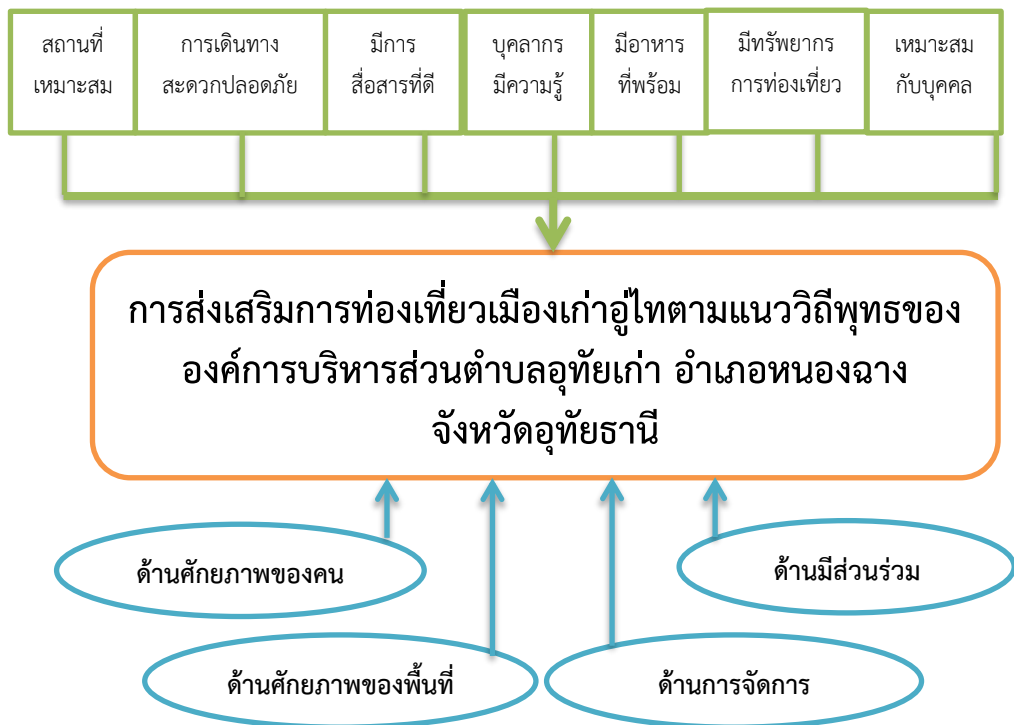
2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปายะธรรมกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R=.628^{**}$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านศักยภาพของคน มีความสัมพันธ์เชิงบวกสูงสุด รองลงมา ด้านศักยภาพของพื้นที่ ด้านมีส่วนร่วม และด้านการจัดการ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูศรีกิตยาธร (นนทชัย เจริญยุทธ์) และคณะ (2564) ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 4 เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาที่วัดไชยธาราราม (วัดฉลอง) อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ในการบูรณาการหลักธรรมเข้ากับกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อยกระดับคุณภาพ ทั้งด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวและจิตใจของนักท่องเที่ยว การประยุกต์ใช้หลักธรรม ทั้ง 4 ประการนี้ ส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดไชยธารารามมีคุณภาพ รอบด้าน ไม่เพียงแต่ในมิติของสถานที่และบริการเท่านั้น หากยังเสริมสร้างคุณค่าทางจิต วิญญาณแก่ผู้มาเยือนได้อย่างลึกซึ้งอีกด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ และสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ ปิยะเจริญเดช (2564) ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว ประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล ตลอดจนการรับ ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยว โดยรวมในระดับร้อยละ 37 นอกจากนี้ การนำหลักอปริหานิยธรรม 7 ประการมาใช้ในการ บริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยว ล้วนเป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีอัตราส่งผลในระดับร้อยละ 78 ซึ่งสอดคล้องใน ความสัมพันธ์ในการจัดการท่องเที่ยวตามหลักธรรมที่ประยุกต์ใช้ ซึ่งมีมีส่วนร่วมของพื้นที่

3. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว สถานที่ที่เหมาะสม ปลอดภัย รื่นรมเหมาะแก่ การท่องเที่ยวและเรียนรู้ จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว มีการพัฒนาสนับสนุนบุคลากร ในพื้นที่ ตระหนักถึงภาระหน้าที่อันสำคัญ และอนุรักษ์ส่งเสริมและพัฒนา วิถีชีวิตชุมชน

ส่งผ่านวัฒนธรรมอาหาร เน้นเกษตรปลอดภัย มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพกาย ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมสัมมาชีพชุมชน สร้างการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญพัทธ์ ภูมิพิณสินธ์ (2562) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักทั้ง 7 ด้าน ที่เน้นการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและมีคุณภาพ การดำเนินงานในแต่ละด้านนี้จะช่วยให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเติบโตอย่างยั่งยืนและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องในด้านการจัดการท่องเที่ยวด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมท้องถิ่น เป็นต้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

การที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวได้นั้นต้องประกอบไปด้วยปัจจัยส่วนบุคคลในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำ คณะกรรมการ สถานภาพของบุคลากร ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของประชาชนในชุมชนที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้เป็นอย่างดีและ

ปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ประกอบไปด้วย สถานที่ที่มีความเหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว มีพื้นที่การท่องเที่ยวในแต่ละประเภท สามารถเดินทางถึงสถานที่ได้สะดวก มีความปลอดภัย มีป้ายบอกทาง มีการสื่อสาร มีภาษาที่ใช้เป็นสากล และสภาพเป็นที่ต้อนรับนักท่องเที่ยว บุคลากรในพื้นที่ ประชาชน ผู้นำเที่ยวในพื้นที่มีความรู้ความสามารถในการต้อนรับและนำเที่ยวได้เป็นอย่างดี มีร้านอาหาร และมีพื้นที่ในการต้อนรับด้านการบริการอาหารและเครื่องดื่มในพื้นที่อย่างเพียงพอ และเหมาะสม มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรมีนโยบายในการส่งเสริมการดำเนินการพัฒนาทรัพยากรของเมืองเก่าอุไทยตามแนววิถีพุทธ
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรมีนโยบายให้หน่วยงานในกำกับติดตามการทำงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของเมืองเก่าอุไทยตามแนววิถีพุทธ
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรมีนโยบายในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสืบทอดมรดกของเมืองเก่าอุไทยตามแนววิถีพุทธ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้ที่เกี่ยวข้องควรลงพื้นที่เพื่อสำรวจความคิดเห็นของชุมชน และจัดเก็บข้อมูลในทุกมิติของชุมชน จากนั้นนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อให้สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง
2. ควรมีนักวิชาการและเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญที่สามารถพูดคุยและกระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงจุดเด่นของตนเอง และนำไปสู่การพัฒนาและต่อยอดให้เกิดประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม หรือที่อยู่อาศัย
3. ความสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน และภาคีเครือข่าย ด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน วัฒนธรรมวิถีชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมวิถีพุทธโดยการมีส่วนร่วมของวัด ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างต้นแบบของชุมชนวัฒนธรรมวิถีพุทธในด้านต่าง ๆ มาเสริมพลังความเข้มแข็งของชุมชนในด้านสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
3. การวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). *วัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญา*. กรุงเทพฯ: บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด.
- ทัศนีย์ ปิยะเจริญเดช. (2564). *รูปแบบการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสงขลา* (ดุขฎิณิพนธ์ปรัชญาดุขฎิณิบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธัญญพัทธ์ ภูริพิณศนันท์. (2562). *พุทธวิถีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (ดุขฎิณิพนธ์ปรัชญาดุขฎิณิบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูศรีกิตยาธรร (นนทชัย เจริญยุท) และคณะ. (2564). การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 4 เพื่อเสริมสร้างการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดไชยธาราราม (วัดฉลอง) อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(2), 517-538.
- ฤทธิจักร จันทิมา. (2565). *แนวทางการพัฒนาภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคเหนือแบบยั่งยืน* (ดุขฎิณิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎิณิบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี. (2561). *แผนพัฒนาจังหวัดอุทัยธานี (พ.ศ. 2561-2565)* (ฉบับทบทวน). อุทัยธานี: สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี.
- สำนักงานตำบลอุทัยเก่า. (2566). *ข้อมูลประชากรผู้อาศัยอยู่ในตำบลอุทัยเก่า ประจำปี 2566*. อุทัยธานี: สำนักงานตำบลอุทัยเก่า.
- สุมาลี อุบลมณี. (2563). *คู่มือการปฏิบัติงาน ส่งเสริมการท่องเที่ยว*. สตูล: สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งหว้า จังหวัดสตูล.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.